

ה"משקפת" ...

עיון בפרשת השבוע על פי ה"הכתב והקבלה"

1. דברים כ"ז, ט"ז

הַשְּׂקִיפָה מִמַּעוֹן קְדֹשֶׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם וּבִרְךָ אֶת עַמְּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל וְאֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ כְּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְרָהָם אֲרִיץ וְיָבֵת וְזָלָב וְדָבָשׁ:

2. הכתב והקבלה דברים כ"ז, ט"ז

השקפה. הראיה תאמר בפנים שונים, ראה הבטה והשקפה, וכל אחד תורה על אופן ראייה בפני עצמה מה שלא תורה חברתה ... מלת ראה תאמר על ראיית העין עצם הנראה על אמתתו מבלי שידקדק על פרטי איכותיהם ומקורו, כמו וירא והנה באר בשדה (בראשית כ"ט), ר"ל שמתחלה ראה עדת אנשים ועדרי צאן מקובצים אבל לא דקדק במנינם ולא יזהר ענינים הם מקובצים, וכאשר קרב אליהם מעט נתברר לו שהם ג' עדרי צאן רובצים על הבאר, שאל"כ לא היה צריך לומר כ"א וירא באר בשדה ולא יאמר והנה, וממה שאמר וירא והנה נודע כי מתחלה לא ידע אמתת מה שראה וכשנקרב יותר הנה מה שראה קודם נתברר שהוא באר והנה שם שלשת עדרי צאן וגו', ועד"ז וירא והנה איל (ע"ש רלב"ג), ומלת הבט תאמר על הראיה אשר לא תדקדק לראות עצמי הדברים, אבל הכוונה בו שהחזיר פניו לאותו צד שהבט, כמו ותבט אשתו מאחוריו, שהפכה פנים לצד סדום מבלי שידקדק לראות בשום פרט כ"א בדרך כללות, וכן והביטו אחרי משה, אל תביט אחריו, מהביט אל האלהים, והעד הנאמן הבט ימין ושמאל וראה, שהרי אמר הראיה אחרי ההבטה; אבל מלת השקפה תאמר על ראיית עצם הדבר ודקדוקו כל פרטי איכותיו ומקורו, כמו וישקף אבימלך בעד החלון, שדקדק בפרטי עניניהם עד שראהו מצחק, בעד החלון נשקפה אם סיסרא שהכוונה היא שהיתה רוצה להשקף על כל פרטי איכותיו של סיסרא בדרך כשפי" כמ"ש רז"ל כי תוכל לראותו בעד החלון ותשמח לקראתו, ולכן לא תמצא השקפה כ"א ממקום גבוה למקום נמוך שרואה זה את חברו ואין חברו רואהו, ולכן ארז"ל אין השקפה אלא לרעה חוץ מן השקפה ממעון קדשך, לפי שאין לך דבר בעולם שתדרר לדקדק כל פרטי עניניו שלא תמצא בו שום דופי, אבל השקפה ממעון קדשך היא לטובה, לפי שכל מה שתרבה לדקדק בה ובכל פרטיה תיטב בעיניך:

3. דברים כ"ז, ט"ז

וַיְדַבֵּר מִשָּׁה וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הִסְכַּת וְשִׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל הַיּוֹם הַזֶּה נְהִייתָ לְעַם לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ:

4. הכתב והקבלה דברים כ"ז, ט"ז

הסכת. תרגום הסכת אצית לשון האזנה ושמיעה, ואין לו ריע במקרא, וי"א שענינו הקטבה בהבנת הלב והשתכלות המחשבה, ושרשו סכה בה"א והתי"ו תמורת ה"א שענינו בארמי השקפה והבטה, ותבט אשתו תרגומו ואסתכי, וישקף אבימלך ואסתכי, ובתלמוד סכה ברוה"ק (ע' בכי תשא בושכותי כפי), ורבותינו הבינוהו ג"כ בדרך זה כי אמרו (ברכות ט"ז) הקורא את שמע צריך שיכוין לבו נאמר כאן שמע ונאמר להלן הסכת ושמע מה להלן בהסכת וכו', והיינו השתכלות המחשבה, ובמכדרשב"י (נח ע"ב) הכון לקראת אלהיך הסכת ושמע, מלין דאורייתא בעיין כוונה בעאן לאתקנא בגופא ורעותא כחדא; ובברכות ס"ג ע"ב יחלקו מלה זו לשתי תיבות. ע"ש. ואפשר שהמלה מורכבת משתי מלות הס - כת, כי מלת הס ג"כ לשון האזנה ויהס כלב (במדבר י"ב) תרגמו אונקלוס ואצית, ויב"ע שם תרגמו לשתי כוונות שתיקה והאזינה ... וכפירש"י שם השתיק לשמוע:

5. עין א"ה ברכות ב', ט', שמ"ג; ש"מ; שמ"ב

שמג. ד"א הסכת ושמע ישראל, הס ואח"כ כתת, כדבא דאמר רבא לעולם ילמוד אדם תורה ואח"כ יהגה. העיונים בכל דבר צריכים להיות נולדים לא רק מתוצאות ההשקפה השכלית בדבר הפרטי לבדו שבו הוא נושא ונותן. כ"א צריכים שיהיו תוצאה של הרחבה וידיעה מקפת אל כל הענינים המתחשים לו. ע"כ אין תקוה לתוצאות טובות של חידושי עיונים, כ"א כשקדמה הידיעה הכוללת בכל הענין וכל הדברים השייכים לו. והנה הדבר מגיע ביחוד ע"ד התנגדות לדיעות ובקורת, שרק אז תהי' מועלת להגדיל תורה ולהאדירה להרבות חכמה ולפארה, רק כשתצא ע"פ ידיעה שלמה ומקפת והעמקה מסודרת בכל הענין, כראוי למומחה ובקי. ע"כ צריך שיהי' האדם מתרגל לסבול לשמע הרבה, להוסיף ידיעה, מבלי הוסיף בזה עדיין דעתו והשקפתו, אשר אם גם יתנגדו לאיזה פרטים וסעיפים אל יצא לריב מהר. הם, שתוק והאזן ורד לסוף דעת הענינים וחקור בכל חלקיהם, ואז כשתעלה בידך הידיעה השלמה

כבר הנך מגבורי כח למלחמתה של תורה. כתת, שבור את אשר יראה לך לסתור ולהרס, אבל אל תהי מהיר להרס ולבקר ואתה אינך עדיין בקי גדול ומומחה בענינים אלו, כי מזה תצאנה תקלות רבות עיוניות ומוסריות.

שמ. הסכת עשו כתות כתות ועסקו בתורה, שאין התורה נקנית אלא בחבורה. מפני שתוה"ק היא תורת חיים, שאינה מנהגת את ההולכים בה לחיי נזירות ומאסה בעולם ובתענוגיו הטהורים, המרימים את המעלה האישית ומשמחים בלבו. ע"כ יש בתכונתה הצורך לחיי חברה ורעות שהוא הדבר המביא לחיים מדיניים יפים ונאים וטבע קנין הרעות וחברת טובים וחכמים קבוע בתכונתם. והתרחקות מן הבריות והנזירות המופלגת, שהסיעו רבים ממי שבקשו מסכרת עצמם למצא קרבת אלהים, מתוך חברת בנ"א ונתקום מהחיים הציבוריים, היא זרה לרוחה, עד שבטבע עצם קנייתה ולמודה תתנגד לזה, ואינה נקנית אלא בחבורה, ההיפך של הבדידות וההתרחקות מבני אדם.

שמב. ד"א הסכת ושמע ישראל, כתתו עצמכם ע"ד תורה, כדר"ל מנין שאין ד"ת מתקיימים אלא במי שממית עצמו עליה כו'. כשם שבקיבוץ הנצרך לישונו של עולם, התכלית של ההנהגה הקיבוצית היא שיחיו בני אדם יושבי הארץ חיים ממוצעים מסודרים. אמנם כדי שהכלל יגיע לחיים אמצעים, צריכים אנשים יחידים, עומדים על משמרת עבודת הכלל, להתנדב בעבודה רבה יוצאת חוץ לגבול האמצעי, כעבודת אנשי החיל שלפעמים ינדדו שינה מעיניהם ויעמדו הכן על המשמר שעות רבות יותר מהערך הראוי לחיים ממוצעים. והם מקבלים באהבה את העול הזה, אם בעלי נפש הם, ושמחים בעבודתם, באשר יודעים הם כי רק בהתנדבם הם להעמיד את מצב חייהם במצב יוצא מגבול הסבל הממוצע יצליחו את בני אומתם בחיים הממוצעים. כן השרידים אשר ד' קורא העוסקים בתורה, הם אנשי החיל למשמרת, חומה המה לאומה הישראלית בכללה, אני חומה של תורה ושדי כמגדלות אלו ת"חי. אם אנשי החיל יאבדו להיות מתנהגים בחייהם בגבול הממוצע, אז תהי' המדינה אבודה ולא תשיג גם ארחות חיים ממוצעים, כי חמס ושד יתרבה בה וידי צריה תשיג להזפה ולכלותה מעל פני האדמה. ע"כ הת"ח אנשי המשמר צריכים להתנדב לעבוד יותר מהמדה הממוצעת, כדי להביא שלום לעולם, כדי להמשיך יפה את הקיום לאור ישראל וחיי האמיתיים.